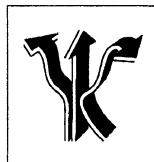

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ ОСНОВИ ЕКСКУРСІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ”
(для бакалаврів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2017

Підготовлено професором кафедри менеджменту та адміністрування економіки *В. В. Кобржицьким*

Затверджено на засіданні кафедри організації туристичної діяльності (протокол № 9 від 27.04.17)

Схвалено Вченою радою Інституту міжнародних відносин та лінгвістики ім. Аверроеса (протокол № 8 від 13.04.17)

Кобржицький В. В. Навчальна програма вивчення дисципліни «Основи екскурсійного обслуговування» (для бакалаврів). – Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. – 17 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни «Основи екскурсійного обслуговування», вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2017

© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2017

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У програмі розглядаються основні напрями екскурсійного обслуговування у туристичній індустрії, розвиток екскурсійної справи, сутність, класифікація екскурсій, методика підготовки та проведення екскурсій, професійна майстерність екскурсовода та інші питання.

Навчання базується на теоретичному узагальненні досвіду проведення екскурсійної діяльності, методичних способах проведення екскурсій, що виправдали себе на практиці. У процесі навчання студенти повинні оволодіти не тільки теоретичними основами дисципліни, а й отримати практичні навички щодо розробки й проведення екскурсій та підготовки необхідної методичної документації. Також передбачається написання студентами рефератів, виконання індивідуальних завдань, проведення науково-дослідної студентської роботи з питань удосконалення організації екскурсійної діяльності.

Головна мета викладання курсу – формування у студентів теоретичних, професійних знань і практичних навичок, що дають їм змогу самостійно організовувати й планувати екскурсійну діяльність; розробляти й проводити екскурсії; здійснювати екскурсійне обслуговування.

Вивчення дисципліни передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) оволодіння знаннями з організації екскурсійного обслуговування в індустрії туризму;
- 2) виявлення основних напрямів і тенденцій розвитку екскурсійного обслуговування у сучасних умовах;
- 3) набуття студентами навичок роботи з нормативними матеріалами щодо організації екскурсійної діяльності в туристичній індустрії;
- 4) уміння застосовувати теоретичні знання у вирішенні практичних завдань.

Після вивчення дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» студенти повинні

знати:

- місце і роль екскурсійної діяльності в індустрії туризму;
- принципи класифікації, функції, ознаки екскурсій;
- методикку підготовки та проведення екскурсій;
- вимоги до екскурсовода;
- принципи диференційованого підходу до екскурсійного обслуговування;

уміти:

- організовувати та планувати екскурсійну діяльність;
- готувати контрольний та індивідуальний тексти екскурсій;
- розробляти та проводити екскурсії;
- складати технологічну карту екскурсій.

У процесі викладання дисципліни передбачається читання лекцій. Проведення семінарських та практичних занять здійснюється за формою рольових ігор, оглядових і тематичних екскурсій, написання та захисту

рефератів і контрольних робіт; передбачається також тестовий контроль та виконання творчих завдань.

Освітньо-професійною програмою підготовки фахівців професійного спрямування «Туризм» передбачається вивчення блоку професійно-орієнтованих дисциплін, до якого належить дисципліна «Організація екскурсійних послуг».

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

дисципліни

«ОСНОВИ ЕКСКУРСІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ»

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Екскурсознавство як наука
1	Історія екскурсійної справи в Україні
2	Екскурсія та її сутність
3	Основні функції та ознаки екскурсії. Класифікація екскурсій
4	Основні поняття музеєзнавства. Екскурсійна діяльність у музеях
5	Професійна майстерність та особистість екскурсовода
	Змістовий модуль II. Організаційні вимоги до проведення екскурсій
6	Методика підготовки екскурсії
7	Методика проведення екскурсії
8	Техніка ведення екскурсії
9	Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування
10	Сучасний стан і тенденції регіонального розвитку ринку екскурсійних послуг
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
«ОСНОВИ ЕКСКУРСІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ»

Змістовий модуль I. Екскурсознавство як наука

Тема 1. Історія екскурсійної справи в Україні

Туристсько-екскурсійні можливості рідного краю, України. Архітектурні, історичні та природні пам'ятники. Види пам'яток. Пам'ятки історії і культури та їх значення: наукове, історичне, художнє. Пам'ятки історії та культури рідного краю. Охорона пам'яток історії та культури.

Література [2; 5; 12; 33–36; 42]

Тема 2. Екскурсія та її сутність

Основні визначення екскурсії: відповідно до Ліцензійних умов, Закону «Про туризм».

Ознаки екскурсії, їх характеристика: активність, логічна послідовність, випереджувальна роль показу.

Екскурсійний процес, його складові. Завдання екскурсійного процесу. Вимоги до екскурсії. Мета, завдання та форми проведення екскурсії.

Функції екскурсії: інформація, культурний відпочинок, розширення кругозору, формування інтересів. Екскурсія як форма туристської послуги.

Екскурсійний метод. Вимоги екскурсійного методу. Екскурсійний аналіз. Групи екскурсійного аналізу. Види аналізу.

Показ, розповідь, рух – основні елементи екскурсії. Види показу. Вимоги до розповіді на екскурсії.

Тематика екскурсій. Вимоги до тематики.

Література [2; 5; 12; 33–36; 42]

Тема 3. Основні функції та ознаки екскурсії. Класифікація екскурсій

Основні принципи екскурсії. Ознаки екскурсії: зміст, склад і кількість учасників, місце проведення, спосіб пересування на маршруті, тривалість, форма проведення. Властиві компоненти, специфіка і особливості групи.

Практичні методи пізнання: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні, методи абстрагування, аналогій, моделювання, узагальнення, експерименту та ін. Усі ці методи тією чи іншою мірою використовуються при проведенні екскурсій.

Класифікація екскурсій, яка має основне значення для:

- постановки цілей і завдань при створенні нових екскурсій;
- правильної розробки маршруту;
- формування підтем і використання методичних прийомів;

- забезпечення умов тісної співпраці екскурсовода з екскурсантами;
- діяльності методичної комісії.

Етапи удосконалення класифікації екскурсій. Сучасна класифікація екскурсій.

Класифікація екскурсій залежно від змісту, тематики, складу учасників, місця проведення, способу пересування, форми проведення, тривалості.

Характеристика екскурсії залежно від групових ознак. За змістом: оглядові й тематичні. За складом учасників для: дорослих і дітей, місцевого населення і туристів, сільського й міського населення, організованих груп та індивідуалів, бізнес-екскурсії.

За місцем проведення: міські, заміські, музейні.

За способом пересування: пішохідні та з використанням різних видів транспорту.

За формою проведення: екскурсія-масовка, екскурсія-прогулянка, екскурсія-концерт, екскурсія-спектакль, екскурсія для спеціальної аудиторії, навчальна екскурсія, пробна екскурсія.

Література [12; 13; 33–36; 42]

Тема 4. Основні поняття музеєзнавства. Екскурсійна діяльність у музеях

Сутність та основні поняття музеєзнавства. Багатовікова історія музеїв, етапи їх розвитку.

Сучасне музеєзнавство – суспільна наука, що вивчає процеси збереження соціальної інформації, пізнання і передачі знань і емоцій шляхом музейних предметів, що вивчає музейну справу, музей, його функції та форми їх реалізації у різних суспільно-економічних умовах. Музеєзнавство як практика, теорія, історія музейної справи в їх розвитку і вивченні.

Ознайомлення з основними функціями музеїв: документування, освіти та виховання, організації вільного часу, формування світогляду і системи ціннісних орієнтацій, розвиток творчої активності особистості, формування національної та професійної самосвідомості, збереження історичної наступності, розширення можливостей для пізнання.

Екскурсія є однією з найважливіших послуг музею і самою популярною, класичною формою знайомства з експозиціями. Визначення поняття «музейна екскурсія», її характерні ознаки, функціональне призначення з урахуванням чинників класифікації музеїв. Фахівці, які мають право надавати екскурсійні послуги в музеях. Екскурсійні методи в музейних установах. Особливості дослідження фондів та експозицій. Особливості організації екскурсійного обслуговування в музейних установах, визначення техніки проведення екскурсії, методики показу та розповіді.

Особливості музейної експозиції, основні принципи її побудови. Порядок групування та організація експозиційних матеріалів.

Література [5; 33; 39; 42; 46; 48]

Тема 5. Професійна майстерність та особистість екскурсовода

Поняття «професійна майстерність екскурсовода». Складові «професійної майстерності екскурсовода»: культура, кругозір, ерудиція, культура мовлення, інтуїція, добрі знання у певній галузі, ораторська майстерність, уміння керувати екскурсійною групою, володіння педагогічною майстерністю. Вимоги до екскурсовода. Особистість екскурсовода. Права та обов'язки, навички та уміння екскурсовода, їх формування.

Шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода. Культура та техніка мови екскурсовода, їх складові. Невербальні засоби мовлення.

Психологічні завдання екскурсовода: формування та підтримка інтересу до екскурсії, організація уваги на екскурсії.

Оволодіння екскурсоводом фахових вимог та професійної компетенції, знання у сфері педагогіки та психології. Майстерність екскурсовода, його індивідуальні здібності. Вияв педагогічного такту, ввічливості, терпимості, уміння стримати себе у конфліктній ситуації сприяють створенню спокійної ділової обстановки в екскурсійній групі. Доброзичливість і самовладання екскурсовода, використання нейтралізуючих фраз у спілкуванні з екскурсантами дають можливість уникнути негативних ситуацій, створюють умови для встановлення позитивного психологічного клімату.

Основою професійної діяльності екскурсовода є знання і вміння, навички, любов до своєї професії. Важлива умова майстерності екскурсовода – уміння керувати групою, установити і зберегти контакт із екскурсантами протягом всієї екскурсії.

Для екскурсовода, як і для педагога, характерні чотири компоненти діяльності: конструктивний, організаторський, комунікативний, пізнавальний.

Література [1; 4; 5; 12; 13; 18–20; 32–36; 42; 45]

Змістовий модуль II. Організаційні вимоги до проведення екскурсій

Тема 6. Методика підготовки екскурсії

Організація та зміст процесу розробки нової екскурсії. Творча група, її склад. Колективний характер роботи. Розподіл і виконання обов'язків членів групи. Термін підготовки екскурсії.

Основні етапи підготовки екскурсії: визначення цілі, вибір теми, добір та вивчення літературних джерел; робота зі змістом екскурсії; знайомство з експозиціями і фондами музеїв; добір та вивчення екскурсійних об'єктів; складання та інспектування маршрутів; підготовка контрольного тексту екскурсії; мова екскурсовода; комплектування «портфеля екскурсовода»; вибір методичних засобів; складання методичних розробок; висновки методиста про текст і методичну розробку; прийом екскурсії; затвердження

екскурсії.

Порядок складання технологічної карти екскурсії.

Індивідуальний текст екскурсії, його особливості. Структура тексту.

Література [1; 5; 12; 13; 32–36; 42]

Тема 7. Методика проведення екскурсії

Призначення методики проведення екскурсії. Загальна й часткова методика. Характеристика методичних способів: асоціація щодо порядку часу, асоціація щодо єдності місця, словесні методи (усна розповідь, бесіда, пояснення, переказ змісту, цитування тощо). Наочні методи: демонстрація у натурі та зображенні, спостереження тощо.

Практичні методи: огляд об'єкта, спостереження згідно із завданням екскурсовода.

Метод вправ: вироблення навичок та умінь екскурсантів.

Вимоги екскурсійної методики: методичні способи показу, розповіді, рух в екскурсії, використання «портфеля екскурсовода», техніка проведення екскурсії та контакт екскурсовода з групою.

Особливі методичні прийоми.

Прийоми демонстрації наочних матеріалів.

Література [1; 4; 5; 12; 13; 18–20; 32–36; 42; 45]

Тема 8. Техніка ведення екскурсії

Техніка проведення екскурсії. Вимоги до техніки проведення екскурсії. Перевірка екскурсоводом необхідної документації. Знайомство з групою. Розміщення групи біля об'єктів. Вихід і повернення екскурсантів в автобус. Пересування екскурсантів. Місце екскурсовода. Дотримання часу, відведеного на екскурсію в цілому й розкриття окремих підтем. Техніка проведення розповіді при русі автобуса. Відповіді на питання екскурсантів. Паузи в екскурсії. Техніка використання «портфеля екскурсовода». Дотримання елементів ритуалу.

Література [1; 4; 5; 12; 13; 18–20; 32–36; 42; 45]

Тема 9. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування

Сутність, основа та принципи диференційованого підходу.

Диференційований підхід до організації, змісту й методики підготовки та проведення екскурсій залежно від груп екскурсантів. Формування різних груп екскурсантів.

Особливості підготовки та проведення екскурсій для різних груп: учасників звичайної екскурсії, навчальних екскурсій, екскурсій для сільського населення, екскурсій для туристів, екскурсій для молоді тощо.

Література [5; 33; 39; 42; 46; 48]

Тема 10. Сучасний стан і тенденції регіонального розвитку ринку екскурсійних послуг

Розгляд науково-методичних підходів щодо підвищення конкурентоспроможності туристичних регіонів на основі оцінки реального стану регіонального ринку екскурсійних послуг та визначення можливостей реалізації підприємницького потенціалу у сфері туристично-екскурсійного обслуговування.

Реалізація принципів ендogenous розвитку туристсько-рекреаційного комплексу регіонів не передбачає необхідності мати у наявності всі ресурси для виробництва певного туристичного продукту.

На сучасному етапі розвиток туристичної сфери визначається показниками в'їзного, виїзного та внутрішнього туризму, надання екскурсійних послуг, які в різному поєднанні утворюють національний і міжнародний туризм та туризм у межах країни.

Ознайомлення із способами започаткування підприємницької справи на ринку регіональних екскурсійних послуг, методами оцінювання місткості ринку, інституційними умовами та ресурсним потенціалом екскурсійної діяльності у регіонах України.

Література [2; 5; 11; 13; 14; 30–32; 38; 39; 41]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота є формою самостійної роботи студента, мета якої – поглиблення та засвоєння знань з дисципліни «Організація екскурсійної діяльності». Тему контрольної роботи студент визначає за останньою цифрою номера своєї залікової книжки – одну з трьох варіантів (див. таблицю).

Остання цифра номера залікової книжки студента	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Номер теми контрольної роботи	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

В окремих випадках студент може самостійно запропонувати та розробити тему контрольної роботи, попередньо обговоривши її з викладачем.

Структура і зміст теми контрольної роботи визначаються програмою курсу, що зумовлює таку послідовність роботи:

- вибір теми;
- розробка плану;

- ознайомлення з рекомендованою літературою;
- написання та оформлення роботи.

При написанні роботи та її оформленні варто керуватися такими вимогами:

- обґрунтування вибраної теми;
- опрацювання відповідної літератури;
- наявність авторського розділу;
- наявність списку використаної літератури.

Контрольну роботу студент виконує у вигляді реферату. Цитати та статистичні матеріали слід обов'язково супроводжувати посиланнями на джерела інформації, які мають бути відображені у списку використаної літератури. Посилання на інформаційні джерела необхідно подавати по тексту контрольної роботи у квадратних дужках, наприклад [17, с. 24], 17 – це порядковий номер джерела у списку літератури, а 24 – сторінка із вказаного джерела.

Реферат має складатися із вступу (актуальність теми, предмет, об'єкт, мета, завдання), основної частини (визначення проблеми та послідовне її розкриття), висновків та списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи – до 25 машинописних сторінки формату А4 14 шрифтом з інтервалом 1,5, із полями (верхнє/нижнє –2 см, ліве – 3 см, праве – 1,5 см.).

Слід мати на увазі, що головною вимогою написання контрольної роботи є розкриття сутності питань, а не кількість сторінок.

Наприкінці роботи студент ставить підпис та дату закінчення виконання контрольної роботи.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Сучасний стан розвитку теорії екскурсознавства.
2. Організація екскурсійної діяльності на ринку рекреаційно-туристичних послуг.
3. Форми та напрями екскурсійного обслуговування туристів.
4. Формування потреб населення та туристів в екскурсійних послугах.
5. Організація надання екскурсійних послуг в екскурсійних фірмах.
6. Основні ринки екскурсійних послуг в Україні.
7. Композиційна схема екскурсії.
8. Оглядові та тематичні екскурсії у вашому місці України.
9. Вимоги до індивідуального тексту екскурсорова.
10. Інформаційні технології проектування екскурсійних послуг.
11. Специфіка методичних прийомів розповіді.
12. Особливості методичних прийомів показу.
13. Надання коментарів та довідок під час проведення екскурсії.
14. Особливості розповіді на оглядових екскурсіях у місті.
15. Особливості техніки ведення екскурсії у тематичних парках.

16. Вимоги щодо організації пересування у місті екскурсантів круїзних подорожей.
17. Техніка розміщення екскурсійних груп біля об'єктів показу.
18. Специфіка та техніка ведення екскурсій у монастирях і храмах.
19. Техніка проведення пішохідної екскурсії для школярів.
20. Вимоги щодо надання послуг харчування на екскурсійних маршрутах.
21. Особливості професійної майстерності екскурсовода.
22. Вимоги щодо мовлення екскурсовода.
23. Зміст посадових інструкцій екскурсовода.
24. Специфіка надання екскурсійних послуг у монастирях.
25. Найвідоміші музеї України.
26. Класифікація музеїв на прикладі певного туристичного регіону.
27. Регіональні програми розвитку туризму та рекреації.
28. Регіональні умови розвитку підприємства на ринку екскурсійних послуг.
29. Міжнародний досвід регіонального розвитку екскурсійної діяльності.
30. Дослідження туристично-рекреаційного потенціалу екскурсійної діяльності у вашому регіоні.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Наведіть схему і завдання екскурсійного процесу.
2. Схарактеризуйте основні функції екскурсії.
3. Розкрийте еволюцію поняття «екскурсія».
4. Класифікація екскурсій та їх принципи.
5. Перелічіть характерні ознаки екскурсії.
6. Які риси дають змогу розглядати екскурсію як туристичну послугу?
7. У чому полягає сутність екскурсознавства як науки?
8. У чому полягає значення екскурсійної методики щодо надання послуг?
9. Розкрийте зміст поняття «екскурсійна методика».
10. Яку роль виконує екскурсійна практика у розвитку теорії екскурсознавства?
11. Визначте функціональні напрями роботи з організації надання екскурсійних послуг у туристичних підприємствах.
12. У чому полягає сутність екскурсійного менеджменту?
13. Наведіть основні види туристичних та екскурсійних підприємств.
14. Розкрийте сутність екскурсійної діяльності.
15. Як екскурсійне обслуговування впливає на види та форми туризму?
16. Схарактеризуйте особливості проведення тематичних екскурсій.
17. Наведіть особливості проведення оглядових екскурсій.
18. У чому полягає різниця між темою і назвою екскурсії?
19. Охарактеризуйте основні етапи у підготовці екскурсії.
20. Які види екскурсійних об'єктів існують, яка їх класифікація?
21. У чому полягає проектування маршруту екскурсії та вимоги до нього?

22. Яка різниця між контрольним текстом та індивідуальним текстом, які основні вимоги до контрольного тексту екскурсії?
23. Яку роль виконують логічні переходи в екскурсії? Наведіть їх види та призначення.
24. У чому полягає сутність методичної розробки екскурсії, її призначення та порядок складання?
25. Схарактеризуйте перелік технологічних документів, які визначаються як результат проектування послуги «екскурсія».
26. Наведіть класифікацію екскурсійних методичних прийомів.
27. У чому полягає сутність та парадоксальність екскурсійного показу?
28. Які існують вимоги до умов для показу?
29. Яка існує послідовність показу?
30. Перелічіть методичні вказівки щодо показу.
31. У чому полягає особливості автобусного показу під час екскурсії?
32. Які існують методичні прийоми показу?
33. Яку роль виконує розповідь на екскурсіях?
34. У чому полягає особливість розповіді на екскурсіях?
35. Наведіть методичні прийоми розповіді.
36. Схарактеризуйте особливі методичні прийоми та умов їх застосування.
37. За якими ознаками можна класифікувати організаційні вказівки щодо ведення екскурсії?
38. Які основні риси є властивими для техніки ведення екскурсії?
39. Які основні організаційні вказівки щодо проведення екскурсії?
40. Які види методів контролю залежно від характеру надання екскурсійних послуг ви знаєте?
41. Яким чином відбувається дотримання вимог безпеки туристів під час транспортних екскурсій на суднах, автобусах, поїздах?
42. Що вам відомо про організацію та використання вільного часу туристів на екскурсіях?
43. Які існують вимоги до екскурсовода?
44. Розкрийте та охарактеризуйте складові професійної майстерності екскурсовода.
45. Які елементи режисерських і акторських умінь застосовує екскурсовод?
46. У чому полягає методика підготовки екскурсовода до нової екскурсії?
47. За якими ознаками потрібно класифікувати фахові вимоги до екскурсовода?
48. Які достоїнства має культура мовлення?
49. Перелічіть основні види спілкування екскурсовода.
50. Які основні жести використовують екскурсоводи?
51. У чому полягає сутність музеєзнавства?
52. Які види музейних послуг вам відомі?
53. За якими ознаками можна класифікувати музеї?
54. Які фахівці можуть займатися організацією екскурсій у музеях?

55. Як відбувається процес надання екскурсійних послуг у музейних установах?
56. Які існують умови з організації експозиційно-виставкової діяльності у музеях?
57. Які види музейних експозицій вам відомі?
58. Які фахівці займаються фондовою роботою у музеях?
59. Схарактеризуйте класифікацію музейних експонатів.
60. Який комплекс послуг надають екскурсантам виставки?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 травня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 83.
2. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 19 квітня 2007 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 31.
3. Про стандартизацію: Закон України від 17 травня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 83.
4. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 51.
5. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 р. // Урядовий кур'єр. – 1995. – 16 листоп.
6. Про стандартизацію і сертифікацію: Декрет Кабінету Міністрів України від 10 травня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 27.
7. Про затвердження переліку органів ліцензування: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2000 р. // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 46.
8. Про порядок встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання): Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2009 р. // Офіц. вісн. України. – 2009. – № 58.
9. Про порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання): Постанова Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 11.
10. Про строк дії ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності, розміри і порядок зарахування плати за її видачу: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2000 р. // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 48.
11. Ліцензійні умови провадження туроператорської та турагентської діяльності: Наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємства та Міністерства культури і туризму України від 11 вересня 2007 р. // Офіц. вісн. України. – 2007. – № 74.
12. Методика розрахунку обсягів туристичної діяльності : Наказ Державної туристичної адміністрації та Державного комітету статистики України від 12 листопада 2003 р. // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 50.
13. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцями туристичного супроводу: Наказ Державної туристичної адміністрації України від 24 вересня 2004 р. // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 42.
14. Порядок контролю за додержанням ліцензійних умов провадження господарської діяльності з організації іноземного, внутрішнього, зарубіжного туризму, екскурсійної діяльності: Наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємства України та Державної туристичної адміністрації України від 14 листопада

- 2002 р. // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 50.
15. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг: Наказ Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 р. // Офіційний вісник України. – 2004.- №14.
 16. Правила обов'язкової сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання): Наказ Держспоживстандарту України від 3 вересня 2007 р. // Офіц. вісн. України. – 2008. – № 16.
 17. Правила обов'язкової сертифікації послуг харчування: Наказ Держстандарту України від 27 січня 1999 р. // Офіц. вісн. України. – 1999. – № 16.
 18. Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України: Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 27 грудня 2006 р. // Офіц. вісн. України. – 2007. – № 26.
 19. Правила повітряних перевезень пасажирів і багажу: Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 23 квітня 2010 р. // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 63.
 20. Про затвердження переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні: Наказ Держспоживстандарту України від 1 лютого 2005 р. // Офіц. вісн. України. – 2005. – № 19.
 21. Про затвердження форм державної статистичної звітності з питань туризму та інструкцій щодо їх заповнення : Наказ Держкомстату України від 4 березня 1998 р. // Офіц. вісн. України. – 1998. – № 12.
 22. Про затвердження форми свідоцтва про встановлення категорії готелю: Наказ Міністерства культури і туризму України від 10 березня 2010 р. // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 23.
 23. Заклади ресторанного господарства. Класифікація: ДСТУ 4281:2004. – (Чинний від 2004-07-01). – К.: Держспоживстандарт України, 2004. – 16 с. – (Національний стандарт України).
 24. Общественное питание. Кулинарная продукция, реализуемая населению. Общие технические условия: ГОСТ 30390-95. – (Чинни від 1997-07-01). – К.: Держстандарт України, 1997. – 26 с. – (Національний стандарт України).
 25. Общественное питание. Требования к обслуживающему персоналу: ГОСТ 30524-97. – (Чинни від 1998-01-01). – К.: Держстандарт України, 1998. – 16 с. – (Національний стандарт України).
 26. Ресторанное хозяйство. Терміни та визначення : ДСТУ 3862-99.- (Чинний від 1999-07-01). – К.: Держстандарт України, 1999. – 37 с. – (Національний стандарт України).
 27. Агафонова Л. Г. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: Ціноутворення, конкуренція, державне регулювання: навч. посіб. / Л. Г. Агафонова, О. Є. Агафонова. – К.: Знання України, 2006. – 352 с.
 28. Бабарицька В.К. Екскурсоведство і музеєзнавство: навч. посіб. / В. К. Бабарицька, А. Я. Короткова, О. Ю. Малиновська. – К.:Альтерпрес,

2007. – 464 с.
29. В помощь экскурсоводу : сб. методических и справочных материалов. – М. : РМАТ, 1998.
 30. Гецевич Н. А. Основы экскурсоведения / Н. А. Гецевич. – Минск: 1985. – 77 с.
 31. Голубнича С. М. Основи екскурсійної справи. навч. посіб. / С. М. Голубнича. – Донецьк, 2003. – 156 с.
 32. Эстетическое воспитание в экскурсиях. – М. : Турист, 1986. – 60 с.
 33. Емельянов В. В. Экскурсоведение : учеб. пособие / В. В. Емельянов. – М.: Сов. спорт, 2007. – 216 с.
 34. Илюхин М. М. Музейные экскурсии. Методические рекомендации / М. М. Илюхин. – М.: ЦРИБ «Турист», 1991. – 80 с.
 35. Дворниченко В. В., Емельянов Б. В. Организация экскурсионной работы: Методика, опыт / В. В. Дворниченко, Б. В. Емельянов. – М.: 1984. – 163 с.
 36. Долженко Г. П. Экскурсионное дело : учебное пособие / Г. П. Долженко. Москва; Ростов-на-Дону: Феникс; МарТ, 2009. – 272 с.
 37. Дьякова Р. А., Емельянов Б. В., Пасечный П. С. Основы экскурсоведения / Р. А. Дьякова, Б. В. Емельянов, П. С. Пасечный. – М.: Просвещение, 1985. – 255 с.
 38. Емельянов Б. В. Профессиональное мастерство экскурсовода : учеб. пособие / Б. В. Емельянов. – М. : ЦРИБ Турист, 1986.
 39. Емельянов Б. В. Экскурсоведение : учебник / Б. В. Емельянов. – М. : Сов. спорт, 2008. – 216 с.
 40. Методические рекомендации по использованию элементов психологии в экскурсиях. – М., 1980. – 136 с.
 41. Методические советы организатору экскурсий и путешествий. – М. : 1983. – 119 с.
 42. Нечаев М. П. Экскурсионная деятельность в образовательном процессе / М. П. Нечаев. – М. : Перспектива, 2007. – 28 с.
 43. Организация и методика экскурсионной работы : учеб. пособие / под. ред. А. В. Даринского. – Л. : Высш. профсоюз. шк. культуры, 1983. – 125 с.
 44. Омельченко Б. Ф. Дифференцированный подход к обслуживанию различных групп туристов и экскурсантов: конспект лекций / Б. Ф. Омельченко. – М.: ИПК, 1997. – 120 с.
 45. Омельченко Б. Ф. Экскурсионное общение: Познание, воспитание, отдых / Б. Ф. Омельченко. – М. : Наука, 1991. – 380 с.
 46. Савина Н. В. Экскурсоведение : учебное пособие / Н. В. Савина. – Минск: БГЭУ, 2009. – 256 с.
 47. Савина Н. В., Горбылева З. М. Экскурсоведение : учеб. пособие / Н. В. Савина, З. М. Горбылева. – Минск, 2004. – 236 с.
 48. Савина Н. В. Организация экскурсионной деятельности : учеб.-практ. пособие / Н. В. Савина. – М. : МЭСИ, 2000. – 96 с.
 49. Требования к методической разработке экскурсии: метод. рекомендации. – М. : ЦРИБ «Турист», 1997.

50. Хуусконен Н. М., Глушанок Т. М. Практика экскурсионной деятельности / Н. М. Хуусконен, Т. М. Глушанок. – М. : Герда, 2008. – 208 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	4
Зміст дисципліни	5
Вказівки до виконання контрольної роботи.....	9
Теми контрольних робіт.....	10
Питання для самоконтролю.....	11
Список літератури.....	14